

פרק 3

קופות גמל, קרנות השתלמות ופיצויי פיטורין

נכתב ונערך על ידי עינת מליאר, יועצת מס וקובי ייחה, יועץ מס

תוכן עניינים

<u>עמוד</u>		
33	תמצית השינויים בהוראות החוק הדנות בקופות גמל.....	3.1
33	הגדרות ומונחים שנוספו בתיקונים 152, 153 ו-163 לפקודה.....	3.2
34	ניכויים מההכנסה החייבת בשל הפקדות לקופות גמל - סעיף 47.....	3.3
34	3.3.1 ניכויים לעמית יחיד וליחיד שאינו עמית מוטב.....	
34	3.3.2 ניכויים לעמית מוטב.....	
35	3.3.3 הוראות נוספות.....	
35	זיכויים בשל הפקדות לקופות גמל - סעיף 45א.....	3.4
35	3.4.1 הגבלת סכום הזיכוי ביחס ליחיד שאינו עמית מוטב.....	
36	3.4.2 הגבלת סכום הזיכוי ביחס ליחיד שהוא עמית מוטב.....	
37	הפקדות לקרן השתלמות.....	3.5
37	3.5.1 הפקדות לקרן השתלמות לעצמאי.....	
37	3.5.2 הפקדות לקרן השתלמות לשכיר.....	
37	3.5.2.1 ההפקדות הנדרשות לקרן השתלמות בעבור שכיר, לשם ניצול הטבת המס במלואה בשנת המס 2009.....	
38	3.5.2.2 מתי ייחשבו ההפקדות לקרן השתלמות לשכיר כהוצאה בידי המעביד.....	
38	3.5.3 הפקדות לקרן השתלמות לעצמאי שהוא גם שכיר.....	
39	מענק עקב פרישה או מוות.....	3.6
39	3.6.1 פטור ממס למענק הון שנתקבל עקב פרישה.....	
40	3.6.2 פס"ד מורביה אלי (עמ"ה 552/04) - חיוב מענק פרישה של מנהל בעל שליטה שהמשיך לנהל את החברה באמצעות חברה חדשה שהקים.....	
40	3.6.3 פטור ממס למענק הון שנתקבל עקב מוות.....	
40	3.6.4 פריסת מענק שנתקבל עקב פרישה או מוות.....	
41	3.6.5 תשלומים נלווים.....	
41	3.6.6 פיצויי פיטורין כהכנסה שאינה הכנסת עבודה.....	
42	הפקדות לקופה לפיצויים - עודפים ביעודה.....	3.7
42	תשלומי השלמה בלתי קבועים ופיגורים.....	3.8

תוכן עניינים (המשך)

עמוד

43	..... חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 3), התשס"ח-2008 (להלן: "התיקון")	3.9
44	..... ניכוי בשל ביטוח אובדן כושר עבודה	3.10
44	..... צו הרחבה לפנסיית חובה בישראל	3.11

3. קופות גמל, קרנות השתלמות ופיצויי פיטורין

3.1 תמצית השינויים בהוראות החוק הדנות בקופות גמל

בשנים האחרונות חל גידול משמעותי בהיקף נכסי קופות הגמל, וכן נעשו שינויים משמעותיים ביותר בתחום החיסכון הפנסיוני בכלל ובקופות הגמל בפרט, שעיקרם: שינויים משמעותיים בכללי השקעת הכספים של קופות גמל, באופן ניהול הכספים ובחובות המוטלות על הגופים המנהלים קופות גמל, וכן הגדלת השקיפות לחוסכים בקופות גמל. ככל שהתרחבה פעילות קופות הגמל וככל שתוקנו והורחבו הוראות תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן: "תקנות קופות הגמל"), שהותקנו מכוח סעיף 47 לפקודה, גדל גם הצורך בהסדרת פעילות זו במסגרת חקיקה ראשית.

שנת 2008 התאפיינה בשינויים תכופים בתחום קופות הגמל הן במישור הכללי הנוגעים להפקדת ומשיכת כספים, מעבר עמיתים בין קופות הגמל ועוד והן במישור כללי המיסוי החלים ביחס לסכומי ההפקדה החל בינואר 2008 ואילך. המגמה שהחלה בשנה קודמת והיא ליצור יתרון מס באפיק הקצבתי (תיקונים 152 ו-153 לפקודה), קיבלה עיגון נוסף במסגרת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 3), התשס"ח-2008 אשר פורסם ביום 28 בינואר 2008 (להלן: "תיקון מס' 3"). במסגרת התיקון נקבע למעשה כי קופות הגמל לתגמולים לא יוכלו לפעול במתכונתם הקיימת ואלו יפעלו במסגרת אחת מבין שתי סוגי קופות הגמל לקצבה אשר הוגדרו לעניין זה, כדלקמן: "קופת גמל משלמת לקצבה" – קופת גמל לקצבה שניתן למשוך ממנה כספים במישרין ו"קופת גמל שאינה משלמת לקצבה" – קופת גמל לקצבה, שאי אפשר למשוך ממנה כספים, למעט כספים מרכיב הפיצויים, אלא באמצעות העברתם לקופת גמל משלמת לקצבה. עם זאת, נקבע כי בקופת גמל משלמת לקצבה ניתן יהיה לבצע משיכת כספים באמצעות היוון חלק מהקצבה לסכום חד פעמי, ובלבד שסכום הקצבה שיוותר בידו של עמית לאחר ביצוע היוון כאמור, יעמוד לפחות על סך של 3,850 ש"ח.

באמצע שנת 2008 ובחודשים הראשונים של שנת 2009 נפגעו קופות הגמל מהמשבר הכלכלי וספגו הפסדים קשים אך על פי דיווחים שנעשו על ידי קופות הגמל עולה כי במחצית השניה של שנת 2009 הקופות התאוששו.

3.2 הגדרות ומונחים שנוספו בתיקונים 152, 153 ו-163 לפקודה

1. "עמית יחיד" - יחיד, שאינו עמית מוטב, שמתקיים לגביו אחד מאלה:
  - (1) הוא נולד לפני שנת 1961.
  - (2) הייתה לו, בשנת המס, הכנסת עבודה שבשלה הוא זכאי לקצבה על פי דין או חוזה.
2. "עמית מוטב" - יחיד שבשל הכנסתו שולמו בעדו, בשנת המס, סכומים לקופת גמל לקצבה, בסכום שלא פחת מ- 16% מסך כל השכר הממוצע במשק באותה שנת מס.
3. "הכנסה מזכה" - סך כל הכנסתו החייבת של יחיד, לפני הניכוי על פי סעיף זה ועל פי סעיף 47(א), כמפורט להלן, לפי הענין:
  - (1) לגבי יחיד שהיתה לו רק הכנסת עבודה - עד לסכום של 93,600 שקלים חדשים לשנה [בשנת 2009];
  - (2) לגבי יחיד שלא היתה לו הכנסת עבודה - עד לסכום של 132,000 שקלים חדשים לשנה [בשנת 2009];
  - (3) לגבי יחיד שהיו לו הכנסת עבודה והכנסה שאינה הכנסת עבודה, בשל הכנסת עבודה - עד לסכום האמור בפסקה (1) ובשל הכנסה שאינה הכנסת עבודה - עד לסכום האמור בפסקה (2) בניכוי הכנסת העבודה שלו, או בניכוי הסכום האמור בפסקה (1), לפי הנמוך מביניהם, ובלבד שתובא בחשבון, תחילה, הכנסת העבודה שלו.

4. **"הכנסה לעמית עצמאי"** - סך כל הכנסתו החייבת של יחיד לפני הניכוי על פי סעיף זה ועל פי סעיף 47א עד לסכום של 93,600 שקלים חדשים לשנה [בשנת 2009], בניכוי הכנסתו המבוטחת.
5. **"הכנסה מבוטחת"** - הכנסת עבודה שבשלה שילם מעביד בעד עובדו, בשנת המס, סכומים לקופת גמל לתגמולים או לקופת גמל לקצבה, וכן הכנסת עבודה שבשלה זכאי העובד לקצבה על פי דין או חוזה.
6. **"הכנסה נוספת"** - הסכום הנמוך מבין אלה:
- (1) סך כל הכנסתו החייבת של יחיד לפני הניכוי על פי סעיף זה ועל פי סעיף 47א, שאינה הכנסה מבוטחת, עד לסכום של 93,600 שקלים חדשים לשנה בשנת 2009;
- (2) סך כל הכנסתו החייבת של יחיד לפני הניכוי על פי סעיף זה ועל פי סעיף 47א עד לסכום של 376,800 שקלים חדשים לשנה, בניכוי הכנסתו המבוטחת או סכום של 93,600 שקלים חדשים, לפי הגבוה מביניהם [הסכומים מעודכנים לשנת 2009].
7. **"השכר הממוצע במשק"** - כהגדרתו בסעיף 3(ה)2.

3.3 ניכויים מההכנסה החייבת בשל הפקדות לקופות גמל - סעיף 47

3.3.1 ניכויים לעמית יחיד וליחיד שאינו עמית מוטב

הניכויים ליחידים אלו מעוגנים בסעיף 47(ב) לפקודה, כדלקמן:

"עמית יחיד שבשנת המס שילמו הוא או בן זוגו סכומים לקופת גמל בעד תגמולים או קיצבה לטובת אחד מהם, או יחיד שאינו עמית מוטב, שבשנת המס שילמו הוא או בן זוגו סכומים לקופת גמל לקצבה בלבד, לטובת אחד מהם, והכל, גם אם ציווה שלאחר מותו תועבר זכותו לטובת מוסד שהוכר כמוסד ציבורי לענין סעיף 9(2), או ששילמו כאמור למדינה, לרשות מקומית או לגוף אחר שקבע שר האוצר, לשם שמירת זכות הפנסיה של אחד מהם, יותר ניכוי הסכומים ששולמו כאמור ובלבד שהניכוי לא יעלה על -

(1) 7% מהכנסתו המזכה שאיננה הכנסת עבודה; ואולם אם שילם בעד קצבה בלבד והסכום ששילם עולה על 12% מהכנסתו כאמור, יותר לו, בשל החלק העולה על 12% כאמור, ניכוי נוסף עד ל-4% מאותה הכנסה;

(2) הסכום הנמוך מבין אלה:

(א) 5% מהכנסתו המזכה שהיא הכנסת עבודה שאינה הכנסה מבוטחת;

(ב) 5% מהכנסתו החייבת שהיא הכנסת עבודה עד לסכום של 360,000 שקלים חדשים לשנה, בניכוי הכנסתו המבוטחת. (הסכום לשנת 2009 הינו 376,800 ש"ח).

3.3.2 ניכויים לעמית מוטב

הניכוי לעמית מוטב מעוגן בסעיף 47(ב1), כדלקמן:

"לעמית מוטב שבשנת המס שילמו הוא או בן זוגו סכומים לקופת גמל לתגמולים או לקופת גמל לקצבה לטובת העמית המוטב, ולעמית מוטב שבשנת המס שילם סכומים כאמור לטובת ילדו שגילו, בשנת המס, 18 שנים ומעלה, יותר ניכוי הסכומים ששולמו כאמור, ובלבד שהניכוי לא יעלה על אלה, לפי הענין:

(1) בשל סכומים ששולמו לקופת גמל לקצבה - 11% מההכנסה לעמית עצמאי;

(2) בשל סכומים ששולמו לקופת גמל לקצבה וששולם לא הותר ניכוי לפי פסקה (1), ובשל סכומים ששולמו לקופת גמל לתגמולים - 7% מההכנסה הנוספת; ואולם אם הסכומים ששולמו כאמור לקופת גמל לקצבה עולים על 12% מההכנסתו הנוספת, יותר לו בשל החלק העולה על 12% כאמור, ניכוי נוסף שלא יעלה על 4% מההכנסה הנוספת, והכל בלבד שלא יינתן ניכוי לפי פסקה זו בשל סכומים שהופקדו בעד העמית המוטב בקופת גמל לקצבה שסכומם אינו עולה על 16% מהשכר הממוצע במשק".

3.3.3 הוראות נוספות

(1) יצויין כי בעת המשיכה כדין מקופת גמל לתגמולים, הריבית והרווחים האחרים שנצברו על "הפקדה מוטבת", שסכומה אינו עולה על 21,360 ש"ח (נכון לשנת המס 2009), יהיו פטורים ממס בהתאם להוראות סעיף 9(א18) לפקודה. החל מיום 1 ביולי 2009 בוטל מס רווח הון בקופות הגמל ובוטל סעיף 9(א18) לפקודה.

(2) בנוסף, נקבע בתיקון 153 כי הניכוי לפי סעיף 47 לפקודה והזיכוי ממס לפי סעיף 45 לפקודה יינתנו רק לגבי הפקדות העמית או בן זוגו, לטובת אחד מהם. כלומר, לא ניתן יהיה לקבל ניכוי בגין הפקדות של הורה לטובת ילד, ולהיפך. ואולם, עמית מוטב יוכל לקבל ניכוי לפי סעיף 47 וזיכוי לפי סעיף 45 גם בשל הפקדות לטובת ילדו ובלבד שגילו בשנת המס 18 שנים לפחות.

3.4 זיכויים בשל הפקדות לקופות גמל - סעיף 45א

ככלל, בגין תשלומים לביטוח חיים ולקופת גמל שיעור הזיכוי הוא 25% או 35% כמפורט להלן:

(א) יחיד יזוכה ממס ב-25% מן הסכומים ששילמו הוא או בן זוגו, בשנת המס -

(1) לביטוח חיים או חיי בן זוגו בחברת ביטוח אם הוא תושב ישראל;

(2) כתשלום לקופת גמל לטובת אחד מהם, למעט תשלום לקופת גמל לקצבה ולמעט תשלום לקופת גמל שהיא קרן השתלמות.

(ב) יחיד יזוכה ממס ב-35% מן הסכומים ששילמו הוא או בן זוגו, בשנת המס לקופת גמל לקצבה, או ששילמו כאמור למדינה, לרשות מקומית או לגוף אחר שקבע שר האוצר לשם שמירת זכות הפנסיה שלו או של בן זוגו או ששילמו כאמור לביטוח קצבת שאירים.

(1ב) עמית מוטב יזוכה ממס כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) גם בשל סכומים ששילם לביטוח חיים ילדו בחברת ביטוח, לקופת גמל לטובת ילדו או לשם שמירת זכויות הפנסיה של ילדו, בכפוף לתנאים האמורים באותם סעיפים קטנים, לפי הענין, ובלבד שגילו של אותו ילד, בשנת המס, היה 18 שנים ומעלה.

(ג) בסעיף זה -

"ביטוח חיים" - ביטוח מפני הסיכון למקרה מוות של המבוטח, בלא מרכיב החיסכון, שאינו כולל תשלומי פנסיה לשאירים;

"ביטוח קצבת שאירים" - ביטוח מפני הסיכון למקרה מוות של המבוטח, בלא מרכיב החיסכון, הכולל תשלומי פנסיה לשאירים;

"הכנסה מבוטחת", "הכנסה מזכה" ו"עמית מוטב" - כהגדרתם בסעיף 47.

3.4.1 הגבלת סכום הזיכוי ביחס ליחיד שאינו עמית מוטב

"על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), הסכום הכולל שבשלו יינתן זיכוי ליחיד שאינו עמית מוטב בעד סכומים ששולמו כאמור באותם סעיפים קטנים, לא יעלה על הגבוה מבין הסכומים המפורטים להלן:

(1) סכום של 1,812 שקלים חדשים [בשנת 2009];

(2) הסכום הנמוך מבין אלה:

(א) כלל הסכומים ששולמו כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב);

(ב) (1) לענין יחיד שלא היתה לו בשנת המס הכנסת עבודה - 5% מהכנסתו המזכה, ובלבד שהסכום הכולל שבשלו יינתן זיכוי בעד סכומים ששולמו לביטוח קצבת שאירים כאמור בסעיף קטן (ב) לא יעלה על 1.5% מהכנסתו המזכה של היחיד.

(2) לענין יחיד שהיתה לו בשנת המס הכנסת עבודה - 7% מהכנסתו המזכה, ובלבד שהסכום הכולל שבשלו יינתן זיכוי בעד סכומים ששולמו לביטוח קצבת שאירים כאמור בסעיף קטן (ב) לא יעלה על 1.5% מהכנסתו המזכה של היחיד, ושהסכום הכולל שבשלו יינתן זיכוי בעד סך הסכומים ששולמו לביטוח חיים כאמור בסעיף קטן (א)(1), לביטוח קצבת שאירים כאמור בסעיף קטן (ב) ובשל הכנסה שאינה מעבודה, לא יעלה על 5% מהכנסתו המזכה של היחיד."

3.4.2 הגבלת סכום הזיכוי ביחס ליחיד שהוא עמית מוטב

"על אף האמור בסעיפים קטנים (א) עד (ב), הסכום הכולל שבשלו יינתן זיכוי לעמית מוטב בעד סכומים ששולמו כאמור באותם סעיפים קטנים, לא יעלה על הגבוה מבין הסכומים המפורטים להלן:

(1) סכום של 1,812 שקלים חדשים [בשנת 2009];

(2) הסכום הנמוך מבין אלה:

(א) כלל הסכומים ששולמו כאמור בסעיפים קטנים (א) עד (ב);

(ב) (1) לענין עמית מוטב שלא היתה לו בשנת המס הכנסה מבוטחת - 5% מהכנסתו החייבת עד לסכום של 188,220 שקלים חדשים לשנה [בשנת 2009], ובלבד שהסכום הכולל שבשלו יינתן זיכוי בעד סכומים ששולמו לביטוח קצבת שאירים כאמור בסעיף קטן.

(2) לענין עמית מוטב שהיתה לו בשנת המס הכנסה מבוטחת - הסכום המתקבל מצירוף הסכומים המפורטים להלן:

(א) 7% מהכנסתו המזכה שהיא הכנסה מבוטחת, ובלבד שהסכום הכולל שבשלו יינתן זיכוי בעד סכומים ששולמו לביטוח קצבת שאירים כאמור בסעיף קטן (ב) לא יעלה על 1.5% מהכנסתו כאמור, ושהסכום הכולל שבשלו יינתן זיכוי בעד סך הסכומים ששולמו לביטוח חיים לפי סעיפים קטנים (א)(1) ו-(ב), ולביטוח קצבת שאירים לפי סעיף קטן (ב), לא יעלה על 5% מהכנסתו כאמור;

(ב) 5% מהכנסתו החייבת שאינה הכנסה מבוטחת, עד לסכום של 188,220 שקלים חדשים לשנה, בניכוי סכום של 93,600 שקלים חדשים [בשנת 2009] או סכום הכנסתו המבוטחת, לפי הנמוך מביניהם ובלבד שהסכום הכולל שבשלו יינתן זיכוי כאמור בסעיף קטן (ב) לא יעלה על 1.5% מהכנסתו החייבת שאינה הכנסה מבוטחת."

3.5 הפקדות לקרן השתלמות

3.5.1 הפקדות לקרן השתלמות לעצמאי

על פי סעיף 17(א5) לפקודת מס הכנסה, סכומים ששילם יחיד לקרן השתלמות לעצמאים, לאחר שהופחת מהם סכום השווה ל- 2.5% מ"הכנסתו הקובעת" יותרו לו בניכוי כהוצאה, אך סכום ההוצאה לא יעלה על 4.5% מהכנסתו הקובעת. מכאן עולה שכדי שתותר ליחיד ההוצאה המקסימלית, עליו להפקיד סכומים בשיעור של 7% מ"הכנסה הקובעת".

לעניין זה -

"הכנסה קובעת" הוגדרה כדלקמן: "הכנסתו החייבת של היחיד מעסק או ממשלח יד, לפני הניכוי לפי פסקה זו, ועד לסכום של 234,000 שקלים חדשים בשנה (לשנת 2009)".

"קרן השתלמות לעצמאים" - קרן השתלמות המיועדת ליחיד שיש לו הכנסה מעסק או ממשלח יד.

שנת המס 2009	פרטים
4.5% 10,530	תקרת הסכום המוכר כהוצאה שיעור מההכנסה הקובעת תקרה בש"ח 2009
2.5% 5,850	הסכום שיופחת מסכומי ההפקדות שיעור מההכנסה הקובעת תקרה בש"ח 2009
7.0% 16,380	הפקדה נדרשת לניצול ההוצאה במלואה: שיעור מהכנסה הקובעת תקרה בש"ח 2009

יצויין כי בעת משיכה כדין מקרן השתלמות, העצמאי יהא פטור ממס רק בגין הפרשי הצמדה, ריבית ורווחים אחרים שמקורם ב"הפקדה מוטבת", שהינה הפקדה עד סך של 16,440 ש"ח לשנה (נכון לשנת המס 2009) לפי סעיף 9(ב16) לפקודה.

3.5.2 הפקדות לקרן השתלמות לשכיר

3.5.2.1 ההפקדות הנדרשות לקרן השתלמות בעבור שכיר, לשם ניצול הטבת המס במלואה בשנת המס 2009

שכיר בעל שליטה בעל שליטה	שכיר שאינו בעל שליטה העובד בהוראה	שכיר שאינו בעל שליטה	שנת המס 2009	
			שיעור מהמשכורת הקובעת	תקרה בש"ח
4.5%	8.4%	7.5%	שיעור מהמשכורת הקובעת	תקרה בש"ח
8,484	15,838	14,141	תקרה בש"ח	תקרה בש"ח
1.5%	2.8%	2.5%	שיעור מהמשכורת הקובעת	תקרה בש"ח
2,828	5,279	4,714	תקרה בש"ח	תקרה בש"ח
6%	11.2%	10%	שיעור מהמשכורת הקובעת	תקרה בש"ח
11,312	21,117	18,855	תקרה בש"ח	תקרה בש"ח

לעניין זה, "משכורת קובעת" הינה כהגדרתה בסעיף 3(ה) לפקודה:

"משכורת קובעת" - הכנסת עבודה - למעט תשלומים שניתנו לעובד לכיסוי הוצאותיו, שכר שעות נוספות ותשלומים בשל מאמץ מיוחד או אירוע מסויים - אך לא יותר מכפל הסכום המהווה תקרה לעניין תשלום תוספת היוקר כפי שהוא נקבע מעת לעת בהסכם בין לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים לבין ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל (נכון לשנת 2009 - עד לסכום של 188,544 ש"ח, שהם 15,712 ש"ח לחודש).

יצויין כי על פי תקנה 19 (ב2) על העובד להפקיד בגובה $\frac{1}{3}$ לפחות מהפקדות החברה (המעביד) והפקדתו אינה מותרת לו בניכוי כהוצאה.

לפי סעיף 9(א16) לפקודה, בעת משיכה כדין מקרן השתלמות, השכיר יהא פטור ממס בגין הפרשי הצמדה, ריבית ורווחים אחרים שמקורם ב"הפקדה המוטבת", שהינה צירוף של הפקדות העובד והפקדות המעביד, שאינן עולות על התקרה הקבועה בסעיף 3(ה) לפקודה (לגבי עובד שאינו עובד הוראה: בשיעור של- 7.5% הפקדות המעביד ו- 2.5% הפקדות העובד, והכל מתוך "המשכורת הקובעת").

3.5.2.2 מתי ייחשבו ההפקדות לקרן השתלמות לשכיר כהוצאה בידי המעביד

(1) **לגבי שכיר שאינו בעל שליטה:** סכומים שהפקיד מעביד בעבור עובדו בקרן השתלמות יותרו בניכוי כהוצאה למעביד בעת ההפקדה (ללא תקרה). אולם, סכומים שהפקיד המעביד, העולים על שיעור של 7.5% (במידה והעובד הינו עובד הוראה - 8.4%) מהמשכורת הקובעת, יראום כהכנסת עבודה בידי העובד (בעת ההפקדה לקרן ההשתלמות).

(2) **לגבי שכיר שהוא בעל שליטה:** ההוצאה המקסימלית שתוכר לחברה מתוך סכום ההפקדה לקרן השתלמות, בעבור עובד שהוא בעל שליטה בה, היא סך של 8,484 ש"ח (נכון לשנת המס 2009, כמפורט לעיל); בתוך כך, הפרשות המעביד עבור עובד שהינו בעל שליטה, מעל לשיעורים הנקובים לעיל **ועד לשיעור של 7.5% מהמשכורת הקובעת** לא יותרו בניכוי כהוצאה בידי המעביד מחד גיסא ולא יתחייבו במס בידי בעל השליטה מאידך גיסא. הפרשות המעביד עבור עובד שהינו בעל שליטה בשיעור **העולה על שיעור של 7.5% מהמשכורת הקובעת**, יחשבו מצד אחד **כהכנסת עבודה** בידי בעל השליטה במועד ההפרשה לקרן ההשתלמות אך מצד שני לא יוכרו כהוצאה למעביד.

להלן ריכוז האמור לעיל:

תקרות ההכנסה ושיעורי המס בשנת המס 2009

שכיר בעל שליטה		שכיר שאינו בעל שליטה		הפקדות המעביד
הכנסת עבודה לעובד	התרת הוצאה למעביד	הכנסת עבודה לעובד	התרת הוצאה למעביד	
לא	כן	לא	כן	עד 4.5% מהמשכורת הקובעת
לא	לא	לא	כן	מ- 4.5% עד 7.5% מהמשכורת הקובעת
כן	לא	כן	כן	מעל 7.5% מהמשכורת הקובעת
3(ה)	17(5) + 32(9)	3(ה)	17(5)	הסעיף הרלוונטי בפקודת מס הכנסה

3.5.3 הפקדות לקרן השתלמות לעצמאי שהוא גם שכיר

על פי תקנה 5 לתקנות מס הכנסה (ניכוי הוצאות מסויימות), התשל"ב-1972, יחיד שיש לו הכנסות הן לפי סעיף 1(2) לפקודה (הכנסה מעסק או ממשלח יד) והן לפי סעיף 2(2) לפקודה (הכנסת עבודה) ושילם סכומים לקרן השתלמות לעצמאים, ובעד אותו יחיד שולמו כספים בידי מעבידו לקרן השתלמות, יותרו לו בניכוי הסכומים ששילם לקרן השתלמות לעצמאים, לאחר שהופחת מהם סכום השווה ל-2.5% מ"סכום התקרה", ובתנאי שסכום ההוצאות כאמור לא יעלה על 4.5% מ"סכום התקרה" (כלומר, שיעור ההפקדה יהא 7% מ"סכום התקרה", אולם שיעור ההפקדה שיותר בניכוי כהוצאה יהא עד 4.5% מ"סכום התקרה").

לעניין זה, "סכום התקרה" - הכנסתו החייבת של היחיד לפי סעיף 1(2), לפני הניכוי לפי פסקת משנה זו ולא יותר מהסכום הקבוע בהגדרת "הכנסה קובעת" בסעיף 17(א5) לפקודה (סך של 234,000 ש"ח בשנת 2009), לאחר שהופחתו ממנו סך כל סכומי המשכורת הקובעת, כהגדרתה בסעיף 3(ה) לפקודה (הכנסת עבודה - למעט תשלומים שניתנו לעובד לכיסוי הוצאותיו, שכר שעות נוספות ותשלומים בשל מאמץ מיוחד או אירוע מסויים - אך לא יותר מסך של 15,712 ש"ח בחודש ו- 188,544 ש"ח לשנה, נכון לשנת 2009), של אותו יחיד שבשלה שילם מעבידו לקרן השתלמות בשנת המס.

יודגש כי שכיר לא יוכל להפקיד כספים בקרן השתלמות בגין הכנסת עבודה, אשר בשלה המעביד לא הפקיד בעבורו בקרן השתלמות, אלא רק בגין הכנסתו כעצמאי.

הטבלה שלהלן ערוכה בהנחה שהמעביד הפקיד בקרן השתלמות בעבור העובד בגין "משכורת קובעת" בסך של 15,712 ש"ח בחודש.

תקרה בש"ח בשנת 2009	השיעור מ"סכום התקרה"	פרטים
1,596	4.5%	תקרת הסכום המוכר כהוצאה
886	2.5%	הסכום שיופחת מסכומי ההפקדות
2,482	7.0%	הפקדה נדרשת לניצול ההוצאה במלואה
35,456		"סכום התקרה" בשנת 2009 (234,000 - (12*15,712)=45,456)

3.6 מענק עקב פרישה או מוות

3.6.1 פטור ממס למענק הון שנתקבל עקב פרישה

מענק הון שנתקבל עקב פרישה יהיה פטור ממס, מכוח סעיף 9(א7א) (א) לפקודה, עד סכום השווה למשכורת של חודש לכל שנת עבודה, לפי המשכורת האחרונה. עלה סכום המענק על השיעור האמור, רשאי הנציב לפטור את העודף, כולו או מקצתו, בהתחשב בתקופת השירות, בגובה השכר, בתנאי העבודה ובנסיבות הפרישה.

יחד עם האמור לעיל נקבע, כי בשום מקרה לא יעלה הסכום הפטור על 10,980 ש"ח (מעודכן לשנת המס 2009) לכל שנת עבודה וחלק יחסי מסכום זה בשל עבודה בחלק משנה (להלן: "תקרה פטורה ממס").

הגדלת תקרת הפטור

לנציב סמכות להגדיל את סכום הפטור מעל לסכום המתקבל מהכפלת המשכורת החודשית האחרונה במספר שנות העבודה. מכוח סמכות זו, קבע הנציב כי עובד שאין לו זכויות לפנסיה מקיפה או ביטוח גמלה יהא זכאי לפטור עד לשיעור של 150% ממשכורתו החודשית האחרונה, אך לא יותר מתקרת הפטור האמורה.

בקשות לפטור לסכום העולה על 150%, תועברנה לנציב, בתנאי שהסכום הפטור בשיעור 150% אינו מגיע לתקרת הפטור.

פיצויי פיטורין לעובד שהוא בעל שליטה בחברה

להלן טבלה המתארת את השלכות המס (היבט החברה והיבט העובד), כאשר מדובר בפיצויי פיטורין לעובד שהוא בעל שליטה:

חברה משפחתית ^(****) (ללא תלות בתקרה)		מעל התקרה הפטורה ממס		עד תקרה פטורה ממס לפי סעיף 9(א7)		תקופת העבודה
עובד שהוא בעל שליטה	מעביד (חברה) משפחתית	עובד שהוא בעל שליטה	מעביד (חברה)	עובד שהוא בעל שליטה	מעביד (חברה)	
הכנסה פטורה (סעיף 64א(3) לפקודה)	הוצאה לא מוכרת (סעיף 64א(3))	הכנסה חייבת	הוצאה מוכרת ^(**)	הכנסה פטורה	הוצאה לא מוכרת הוצאה מוכרת ^(*)	מתחילת עבודה ועד תום שנת המס 1975: החל משנת המס 1976 או תחילת העבודה, לפי המאוחר, ועד תום תקופת העבודה:

(*) בהתאם להוראות סעיף 9(א) לפקודה, החל משנת 1976 המעביד רשאי לנכות כהוצאה סכומים שהפקיד בשנת המס בקופת גמל על חשבון פיצויי פרישה וקיצבה (ביחד) בעבור עובד בעל שליטה, בשיעורים ובתנאים שנקבעו בסעיף 22 בחוק הפיקוח על קופות גמל, עד לתקרה כוללת של 10,980 ש"ח (לעניין זה, תשלומים בגין חודש דצמבר שישולמו לקופת הגמל תוך חודש מתום שנת המס יראו אותם כאילו שולמו בשנת המס על פי סעיף 18(א) לפקודה).

(**) פיצויי פרישה, העולים על התקרה הנ"ל, שישלם המעביד לעובד בעל שליטה במישרין (שלא בדרך של הפקדה בקופת גמל) בעת פרישה, יותרו בניכוי כהוצאה למעביד.

(***) יצויין כי לא נקבעה הוראה בחוק בדבר ניכוי מענק פרישה שמשלמת חברה שקופה, כמשמעותה בסעיף 1א64 לפקודה, לבעלי מניותיה כהוצאה ובדבר הכללתו בהכנסתם החייבת. עם זאת, יתכן שהדבר יוסדר בתקנות שעתידות להיות מותקנות בנוגע לחברה שקופה (מעמד החברה המשפחתית יבוטל עם כניסת התקנות אלו לתוקף).

3.6.2 פס"ד מורביה אלי (עמ"ה 552/04) - חיוב מענק פרישה של מנהל בעל שליטה שהמשיך לנהל את החברה באמצעות חברה חדשה שהקים

המערער ואחיו הינם בעלי המניות והמנהלים בחברה מאז הקמתה. לאחר מספר שנים החליטו השניים להעביר את ניהול החברה לחברה חדשה, ועל כן הם "פוטריו" על ידי החברה. המערער ואחיו המשיכו לנהל את החברה באמצעות החברה החדשה. לאחר שמונה חודשים חזר המערער לנהל את החברה כשכיר שלה. פקיד השומה סרב לפטור ממס את מענק הפרישה שקיבל המערער מאת החברה כיוון שלטענתו מאחר שהמערער המשיך בניהול החברה בפועל, הרי שמדובר בפעולה מלאכותית, שנועדה להסוות את תשלום שכרו של המערער מהחברה. בית המשפט המחוזי פסק כי לא היה טעם מסחרי כלשהו במהלך "הפיטורים", למעט ניסיון מלאכותי לזכות בפטור ממס על מענק הפרישה. החברה החדשה מעולם לא הייתה "חברת החזקות" או "חברת ניהול". היא מעולם לא עסקה בפעילות כלשהי, למעט אותם "שירותי ניהול" שנתנה כביכול לחברה. החברה החדשה הייתה חסרת כל תוכן מסחרי או כלכלי, היא לא עסקה בעבודות ניהול כלשהן, לא פעלה כחברת החזקות והייתה כלי ריק ונטול תוכן כלשהו. ניהול החברה בפועל המשיך להתבצע על ידי המערער, ללא כל שינוי, והמסווה של "שירותי ניהול" כביכול באמצעות החברה החדשה היה חסר תוכן של ממש. מסקנה זו מתחזקת נוכח העובדה שבתום שמונה חודשים מ"הפיטורין" שב המערער לעבוד בניהול החברה.

3.6.3 פטור ממס למענק הון שנתקבל עקב מוות

מענק הון שנתקבל עקב מוות יהיה פטור ממס מכוח סעיף 9(א7)(ב) לפקודה, עד סכום השווה למשכורת של שני חודשי עבודה לכל שנת עבודה, לפי המשכורת האחרונה. עלה סכום המענק על שיעור האמור, רשאי הנציב לפטור את העודף, כולו או מקצתו, בהתחשב בתקופת השירות, בגובה השכר, בתנאי העבודה ובנסיבות הפטירה.

יחד עם האמור לעיל נקבע, כי בשום מקרה לא יעלה סכום הפטור על 21,960 ש"ח (מעודכן לשנת המס 2009) לכל שנת עבודה וחלק יחסי מסכום זה בשל עבודה בחלק משנה.

הגדלת תקרת הפטור

לנציב סמכות להגדיל את סכום הפטור מעל לסכום המתקבל מהכפלת המשכורת החודשית האחרונה במספר שנות העבודה. מכוח סמכות זו, קבע הנציב כי עובד שאין לו זכויות לפנסיה מקיפה או ביטוח גמלה, יהא זכאי לפטור עד לשיעור של 150% ממשכורתו החודשית האחרונה, כפול מספר השנים (דהיינו, משכורת אחרונה כפול שלוש), אך לא יותר מתקרת הפטור לגבי מענק המוות.

בקשות לפטור לסכום העולה על 150%, תועברנה לנציב, בתנאי שהסכום הפטור בשיעור 150% אינו מגיע לתקרת הפטור.

3.6.4 פריסת מענק שנתקבל עקב פרישה או מוות

סעיף 8(ג) לפקודת מס הכנסה מאפשר לחלק את חלק המענק החייב במס של מענק פרישה או מוות לתקופה של עד שש שנות מס שקדמו ליום התשלום או שיבואו לאחר מכן. לאחרונה ניתן בביהמ"ש המחוזי עמ"ה 1017/06 שרל שבטון נ' פקיד שומה ת"א 5 ובו ניקבע כי פריסת ההכנסה הן אם היא מתבצעת לשנים קודמות, והן אם לשנים הבאות אינה פריסה טכנית לצורך חישוב המס בלבד בהיותה הסדר לפריסת הכנסה ולא הסדר לפריסת מס.

3.6.5 תשלומים נלווים

בהוראת החב"ק (קובץ פרשנות של מס הכנסה) לעניין סעיף זה נקבע, כי כל תשלום המתקבל על ידי העובד בעקבות פרישתו מעבודה או מתקבל על ידי שאריו, יהא חלק ממענק הפרישה או ממענק המוות הכולל. המענק כולל בין היתר גם פיצוי עבור אובדן מקור הכנסה, פיצוי עקב הפרת חוזה עבודה, פיצוי עבור ימי מחלה שלא נוצלו, פיצוי הניתן כדמי לא יחרץ ופיצוי עבור "הודעה מראש" או "חודשי הסתגלות". יש להבדיל בין השניים על פי ההתניות הבאות:

(1) אם התשלומים עבור תקופת ה"הודעה מראש" ו"חודשי ההסתגלות" הינם עבור תקופה **בה מתקיימים יחסי עובד ומעביד**, יש לראות בתשלומים אלה **הכנסת עבודה** לפי סעיף (2) לפקודה.

(2) אם התשלומים האמורים הינן בגין תקופה שלאחר **ניתוק יחסי עובד-מעביד**, יש לראות בהם **חלק ממענק הפרישה**.

יודגש, כי תשלומים המהווים את משכורת החודש האחרון, הפרשי שכר או פדיון ימי חופשה - **אין** לראותם כחלק ממענק הפרישה/מוות האמור.

הערות:

(1) לעניין זה קיימות מחלוקות נוספות לגבי סיווג הכנסה ממענק פרישה כהכנסת עבודה לפי סעיף (2) לפקודה או כהכנסה לפי סעיף 9(א7) לפקודה (סעיף הפטור) - ראה בין היתר, **פס"ד חיים חפץ ע"א 506/7 נ' פ"ש חיפה, פס"ד מרוה עמ"ה 377/69 נ' פ"ש ת"א 3, פס"ד פרמה שרפ ע"א 604/73 נ' פ"ש חיפה, פס"ד אלדד משען דב"ע נו-904 / נ' ביטוח לאומי, פס"ד שמחה שנקר עמ"ה 169/87 נ' פ"ש כפר סבא**. לסיווג מענק הפרישה כהכנסת עבודה עשויות להיות השלכות שונות, לרבות לעניין ביטוח לאומי. בהקשר זה ראה סעיף 3.6.6 להלן.

(2) דמי פדיון חופשה מהווים הכנסת עבודה, ואין הם מהווים חלק ממענק הפרישה, ראה לעניין זה **פס"ד קופת חולים הכללית עמ"ה 152/97 נ' פ"ש ת"א 5**.

3.6.6 פיצויי פיטורין כהכנסה שאינה הכנסת עבודה

בעמ"ה 568/04 כבלי ציון מפעלים מאוחדים בע"מ נ' פ"ש אילת, שניתן ביום 20 בנובמבר 2005, נדונה השאלה בדבר סיווג הכנסה כאמור כ"הכנסת עבודה" או כ"הכנסה הונית" בהקשר של מתן הטבה למעסיק תושב תחום העיר אילת בדרך של הקטנת המס המנוכה במקור מהכנסת עבודה, על פי חוק אזור סחר חפשי באילת (פטורים והנחות ממסים), תשמ"ה-1985. בית המשפט אימץ את עמדת רשויות המס במקרה זה, לפיה הכנסה מפיצויי פיטורין אינה הכנסת עבודה, אלא תקבול הוני, כמוגדר בסעיף 9(א7) לפקודה - "מענק הון שנתקבל עקב פרישה".

בפסק הדין טען פקיד השומה כי בניגוד למשכורת המשולמת לעובד על ידי מעבידו בגין עבודתו במהלך התקופה בה חלים יחסי עובד ומעביד, הרי שפיצויי פיטורין משולמים לאחר סיום יחסי עובד-מעביד במקרים מסויימים בלבד. כלומר, פיצויי פיטורין אינם תשלום פירות שוטף אלא מענק הוני כפיצוי על חיסול "העץ" (מקום העבודה) שהניב את הפירות.

חיזוק לכך שהכנסה מפיצויי פיטורין אינה הכנסת עבודה ניתן למצוא בפסיקה ישנה של בית המשפט העליון **ע"א 506/71 חיים חפץ נ' פ"ש חיפה**, אשר לא שונתה בפסיקה מאוחרת יותר, בה קבע השופט שפיצויי פיטורין בגובה תקרת הפטור הנקובה בסעיף 9(א7) לפקודה הם "תקבול הוני", ואילו פיצויי פיטורין העולים על התקרה האמורה מהווים "הכנסה מסוג מיוחד", שאינה הכנסת עבודה.

לאור פסק הדין שניתן בעניין כבלי ציון, אשר תמך בעמדת רשויות המס, הועלו תהיות בידי נישומים ומיצגיהם בדבר האפשרות לחייב במס את הפיצויים העולים על תקרת הפטור כרווח הון (דהיינו בשיעור של 25% לגבי פיצויים שנתקבלו עד ליום 31.12.2005 ובשיעור של 20% לגבי פיצויים שנתקבלו מיום 1.1.2006) ולא כהכנסה פירותית החייבת, בשיעור מס שולי.

כתגובה לאמור לעיל, פרסמה החטיבה המשפטית של רשות המיסים ביום 11 בדצמבר 2005, נייר עמדה בו מודגש כי למרות הקביעה בפסק הדין שניתן בעניין כבלי ציון, הכנסה חייבת מפיצויי פיטורין אינה הכנסה הונית אלא הכנסה פירותית החייבת במס לפי שיעור המס השולי החל לגבי הנישום.

בנוסף ביום 3 באוקטובר 2006 פורסם ע"י היועץ המשפטי לרשות המסים, עו"ד משה מזרחי, נייר עמדה נוסף הקובע כי פיצויי פיטורין הינם הכנסה פירותית שיש למסותה בשיעורי מס על פי סעיף 121 לפקודה.

ע"א 128/06 כבלי ציון מפעלים מיוחדים בע"מ נ' פקיד שומה אילת

במסגרת פסק הדין נדונה השאלה האם הכנסה מפיצויי פיטורין מעבר לתקרת הפטור הינה הכנסה מכח סעיף 2 לפקודה, החייבת במס לפי שיעור המס השולי של העובד (מס מירבי של 47%), או שמא מדובר בהכנסה הונית מכח סעיף 9(א7) לפקודה החייבת במס בשיעור של 20%.

בבית המשפט העליון נפסק כי המחלוקת נוגעת לשאלה האם מדובר ב"הכנסת עבודה", או שמא בהכנסה שאינה "הכנסת עבודה". בשאלה זו הכריע בית המשפט העליון בעבר, וקבע מפורשות כי אין מדובר ב"הכנסת עבודה" (ע"א 604/73 פרמה שרפ ישראל בע"מ נגד פקיד שומה חיפה). בית המשפט המחוזי, בפסק הדין נשוא הערעור הסתמך על הלכה זו, ובדין.

ביחס לשאלה העקרונית שעניינה סיווג מענקי פרישה כ"הכנסת עבודה" יש פנים שונות, התשובה שניתנה על ידי בית המשפט העליון בעניין פרמה שרפ ישראל בע"מ התבססה על המסגרת הנורמטיבית דאז והיא מתווה את הדרך מאז. הדברים מתבטאים גם בתיקוני חקיקה שונים המשקפים את התפיסה כי "הכנסת עבודה" לפי הסעיפים 1 ו-2 לפקודת מס הכנסה אינה כוללת את מענק הפרישה.

יש להדגיש, כי הבחירה שלא להכליל את פיצויי הפיטורין בגדרי הזכאות להטבה מתיישבת עם ההנחה, כי הפחתת התשלום שהמעביד חב בו לרגל חיסול העסק ופיטורי העובדים, עשויה להקל על החלטתו לנקוט בדרך החיסול והפיטורין, או במילים אחרות, ליצור תמריץ המנוגד למטרת החוק.

בעניין זה נקבע, כי מענק פרישה, הגם שאינו "הכנסת עבודה" מובהקת, הרי הוא תקבול פירותי. אף אם התקבול יכול שישווג הן כתקבול פירותי והן כתקבול הוני, הרי שרכיבו הפירותיים עולים על רכיבו ההוניים.

בהקשר זה ראה גם פסקי הדין שהוזכרו בסעיף 3.6.5 לעיל.

3.7 הפקדות לקופה לפיצויים - עודפים ביעודה

הוראות סעיפים 17(5) ו-18(א) לפקודה קובעות, כי הפקדות ליעודה לפיצויים בגין התחייבות לפיצויים יותרו כהוצאה רק אם ההוצאות שולמו בפועל (על בסיס מזומן) ועל בסיס השתתפות שנתית סדירה. יחד עם זאת, בתקנות קופות הגמל נקבע, כי אם בתחילת שנת המס נוצר עודף ביעודה לפיצויים שהיא "קופה מרכזית" העולה על הסכום שהיה המעביד חייב כפיצויים לכל עובדיו אילו פרשו מעבודתם באותה עת, כשהוא כולל את תוספת היוקר הראשונה שהיתה בשנת המס בתוספת 10% - לא יוכרו הפקדות שבוצעו בשנת המס בגובה העודף הנ"ל.

3.8 תשלומי השלמה בלתי קבועים ופיגורים

סעיף 17(5) לפקודה מסמיך את נציב מס הכנסה להתיר בניכוי תשלומים בלתי סדירים (קרי, "תשלומי השלמה בלתי קבועים" ו"תשלומי פיגורים") בתנאים שיקבע. הנציב קבע, כי תשלומים בלתי סדירים כאמור יותרו בניכוי במשך 3 שנים או על פי שיעור של 20% מסכום היעודה (סכום הצבירה בקופת הגמל), לפי הגבוה מבין השניים.

יודגש, כי הכללים להתרת תשלומים בלתי-סדירים מתייחסים אך ורק לתשלומים לקופות גמל לפיצויים ולמרכיב הפיצויים בקופות גמל לקיצבה.

בקשות להתרת תשלומים בלתי סדירים בניכוי יופנו לנציבות באמצעות קופות הגמל לא יאוחר מתשעים יום מיום התשלום לקופת הגמל. אישורים על התרת ההוצאה בניכוי יועברו למעבידים, לפקידי השומה ולקופות הגמל המתאימות.

תשלומי השלמה בלתי קבועים ופיגורים עבור חברים "בעלי שליטה" יותרו בניכוי על פי הכללים דלעיל, ובלבד שהסכום המותר בניכוי יחושב בגין תקופת התחייבות החל מ- 1 באפריל 1976 ואילך.

3.9 חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 3), התשס"ח-2008 (להלן: "התיקון")

ביום 28 בינואר 2008 נכנס לתוקפו חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 3), התשס"ח-2008 אשר כולל שורה של תיקוני חקיקה.

להלן עיקרי התיקון:

1. החל מחודש ינואר 2008 קופות הגמל ההוניות הפכו לקצבתיות, ונשארו שני מסלולים פנסיוניים כדלהלן:

"קופת גמל שאינה משלמת לקצבה" - קופת גמל לקצבה שלא ניתן למשוך ממנה כספים, למעט כספים ממרכיב הפיצויים, אלא באמצעות העברתם לקופה משלמת.

אדם אשר הגיע לגיל פרישה, יהיה עליו להעביר את הכספים אשר צבורים על שמו בקופה שאינה משלמת לקיצבה לקופת גמל משלמת לקצבה וכך יוכל למשוך את הסכומים אשר נצברו לו מעבר לקצבה המינימלית בדרך של היוון.

"קופת גמל משלמת לקצבה" - קופה זו משלמת ישירות קצבה לזכאים. אדם שעומדת לרשותו קצבה מינימלית, יהיה רשאי למשוך את הסכומים העודפים בדרך של היוון הקצבה בסכום חד פעמי.

קצבה מינימלית – על פי התיקון כל אדם המגיע לגיל הפרישה מחויב בצבירת כספים מינימלית המשתווה לקצבה של 3,850 ש"ח לחודש. אדם אשר לא הגיע לסכום כאמור לא יוכל למשוך מהקופה המשלמת לקצבה סכום חד פעמי כמשיכה הונית.

2. זיכוי ממס בגין הפקדה לקופת גמל לקצבה - נקבע זיכוי ממס בשיעור 35% בשל הפקדות בכל קופות הגמל לקצבה. בעצם התיקון ביטל את ההבחנה בין הפקדה לקופת גמל לקיצבה מקיפה לבין הפקדה לקופת גמל.

3. הפרשת מעסיק לקופת גמל אישית לפיצויים – החל משנת 2009 הקופה שאינה משלמת לקצבה מוגדרת כקופה לקצבה ולכן ניתן להפקיד את כספי הפיצויים רק לאחר הפקדת כספי הקצבה (תגמולים), ההפקדה לקצבה ולפיצויים חייבת להתבצע לאותה קופה, אולם החל מפברואר 2008 פורסמה הוראת שעה המאפשרת להפקיד את הפיצויים בקופת גמל לא משלמת לקיצבה גם ללא רובד ראשון של תגמולים.

4. הפרשת מעסיק לקופת גמל לתגמולים (קופה שאינה משלמת לקצבה) – החל מחודש ינואר 2008 כל הכספים המופקדים מיועדים לקצבה וניתן יהיה למשוך אותם רק בגיל פרישה לאחר העברת לקופה משלמת לקצבה.

5. הפרשות מעסיק לקופה מרכזית לפיצויים – לא ניתן להפקיד לקופה מרכזית לפיצויים מעבר ליום 31/12/2007. מעביד אשר הפקיד עבור עובדיו לקופה מרכזית לפיצויים, הקופה תפעל עד ליום 31/12/2010. לאחר מועד זה לא ניתן יהיה להמשיך להפקיד כספים באותו חשבון, לאחר מועד זה ייתכן שתחוייב הפרטת הקופה.

3.10 ניכוי בשל ביטוח אובדן כושר עבודה

מעודכן כולל תיקון מס' 163 לפקודה לתוקף (28.01.08):

א. שלב תשלום פרמיית ביטוח אובדן כושר עבודה

בסעיף 14)32 לפקודה, נקבע כי הוצאה לרכישת ביטוח מפני אובדן כושר עבודה לא תותר בניכוי, אלא אם כן ההכנסה שבשלה נרכש הביטוח הינה הכנסה מעסק וממשלח יד לפי סעיף 1)2 לפקודה או שהיא הכנסת עבודה לפי סעיף 2)2 לפקודה, והביטוח הוא "ביטוח מועדף". במסגרת תיקון 163 לפקודה (בתוקף החל מינואר 2008) הוגדל השיעור להפקדה, כך שבהתקיים התנאים האמורים, תותר הוצאה לרכישת "הביטוח המועדף" בסכום שלא יעלה על 3.5% מההכנסה כאמור שהיא הכנסה חייבת, שהוגבלה בתיקון זה עד לסכום השווה ל-1/3 השכר הממוצע במשק בשנת המס, כהגדרת מונח זה בסעיף 3)ה3 לפקודה. אולם, אם שילם המעביד בעבור עובדו לקופת גמל, על חשבון מרכיב תגמולי המעביד, סכום בשיעור העולה על 4% ממשכורתו של העובד, יופחת מהשיעור הנקוב לעיל, ההפרש שבין השיעור ששילם המעביד כאמור, לבין 4%. הוראה אחרונה זו נקבעה כדי למנוע כפל הטבה במס.

לעניין זה -

"**ביטוח מועדף**" - ביטוח מפני אובדן כושר עבודה, ואם נרכש הביטוח בטרם מלאו למבוטח 60 שנים, התקיימו לגבי הביטוח גם שני אלה:

(1) תקופת הביטוח, למעט ביטוח קבוצתי, נמשכת עד שימלאו למבוטח 60 שנים לפחות;

(2) אם יקרה מקרה הביטוח בטרם ימלאו למבוטח 60 שנים, ישתלמו הכספים על פי הביטוח ממועד קרות מקרה הביטוח ועד תום תקופת אובדן כושר עבודתו או עד שימלאו למבוטח 60 שנים לפחות, לפי המוקדם;

"**ביטוח מפני אובדן כושר עבודה**" - ביטוח מפני פגיעה בכושר עבודה, אובדן השתכרות או הפסד רווחים, הנובעים ממחלה, מנכות או מתאונה והכל בין אם הכספים על פי הביטוח שולמו בסכום חד פעמי ובין אם שולמו בתשלומים תקופתיים, בין אם שולמו בידי קופת גמל ובין אם שולמו בידי אחר.

ב. שלב מימוש הביטוח

במסגרת תיקון מס' 138 לפקודה תוקן סעיף 3)א לפקודה, כך שנקבע בו כי סכום שהגיע לידי אדם על פי ביטוח מפני אובדן כושר עבודה, כהגדרתו לעיל (לא בהכרח "ביטוח מועדף"), יבוא בחשבון בקביעת רווחיו או הכנסתו. תחילת התיקון ביום 1.1.2005.

במקביל תוקן סעיף 9)17 לפקודה ונקבע בו כי כספים שקיבל עובד על פי ביטוח מפני אובדן כושר עבודה לא יהיו פטורים ממס. התיקון יחול לגבי כספים כאמור שקיבל עובד בשנת המס 2005 ואילך, ואולם הוראות הסעיף האמור, כנוסחן קודם לתיקון, ימשיכו לחול על כספים שקיבל עובד בסכום חד פעמי לאחר תחילתו של התיקון, בשל מקרה ביטוח שאירע לפני תחילתו של התיקון.

נוכר כי במסגרת תיקון 152 לפקודה תוקנה הגדרת "הכנסה מיגיעה אישית" בסעיף 1 לפקודה באופן שבניגוד למצב לפני התיקון, הכנסה המשתלמת כקצבת אובדן כושר עבודה, תיחשב להכנסה מיגיעה אישית, גם אם הקצבה משולמת על פי ביטוח מפני אובדן כושר עבודה, ובלבד שהיא משולמת חלף הכנסה מעסק, משלח יד או משכורת.

3.11 צו הרחבה לפנסיית חובה בישראל

החל מ-1 בינואר 2008, חלה על המעביד חובת ההפקדה לחיסכון פנסיוני לעובד וזאת מכוח צו ההרחבה שהרחיב את ההסכם הקיבוצי הכללי שבין ההסתדרות לבין לשכת התיאום של האירגונים הכלכליים.

ההסכם יחול רק על אותם עובדים שאין להם הסדר פנסיוני מיטיב מכוח הסכם קיבוצי כללי (ענפי), הסכם קיבוצי מיוחד, הסכם אישי או צו הרחבה או פנסיה תקציבית.

להלן תנאי הזכאות לפנסיה ושיעורי ההפקדה כפי שפורסם באתר התמ"ת:

א. תנאי הזכאות לפנסיה:

- על כל עובד/ת החל מגיל 21 - לגבר ו-20 לאישה ועד לגיל פרישת חובה ע"פ חוק.
- כל עובד שלא חל עליו ההסכם מיטיב.
- החל מיום 1.1.2008 ועד 31.12.2008 כל עובד אשר יהיה מועסק 9 חודשים ומעלה יהיה זכאי לפנסיה.
- החל מ- 1.1.2009 כל עובד יהיה זכאי לביצוע הפרשות לפנסיה לכשישלים 6 חודשי עבודה.
- עובד שהתחיל לעבוד במקום עבודה והינו בעל ביטוח פנסיוני יהיה זכאי להיות מבוטח מהיום הראשון, ביצוע ההפרשות יחל לאחר שלושה חודשי עבודה – רטרואקטיבית או בתום שנת המס המוקדם מביניהם.

ב. רכיבי השכר אשר יחשבו לצורך ביטוח פנסיוני:

השכר המבוטח הינו השכר הקובע כפי הקבוע בחוק פיצויי פיטורים (התשכ"ג 1963), ויכלול את שכר הבסיס וכן את כל התוספות הקבועות להן זכאי העובד. תקרת השכר המבוטח הינה השכר הממוצע במשק.

ג. שיעור הפנסיה והמועד לתשלומה:

שיעורי ההפרשות מהשכר ישולמו מידי חודש בחודשו בהתאם לטבלה הבאה:

החל מיום... ואילך	הפרשות מעביד	הפרשות עובד	הפרשות המעביד לפיצויים	סה"כ
1.1.2008	0.833%	0.833%	0.834%	2.5%
1.1.2009	1.66%	1.66%	1.68%	5%
1.1.2010	2.5%	2.5%	2.5%	7.5%
1.1.2011	3.33%	3.33%	3.34%	10%
1.1.2012	4.16%	4.16%	4.18%	12.5%
1.1.2013	5%	5%	5%	15%

ד. אופן בחירת ההסדר הפנסיוני:

- העובד זכאי לבחור את קרן הפנסיה או את קופת הגמל לקצבה בה יבחר להיות מבוטח וזאת בתוך 60 יום ממועד תחילת עבודתו אצל המעסיק.
- על העובד להודיע למעסיקו בכתב באיזו קרן פנסיה או קופת גמל לקצבה בחר לצורך ביטוחו.
- עובד שלא הודיע למעסיקו בכתב בפרק הזמן הנקבע הני"ל על הקופה בה בחר להיות מבוטח, יבטח אותו מעסיקו בקרן הפנסיה מקיפה חדשה.
- העובד יהיה זכאי לבחור או לעבור לקופת גמל לקצבה אחרת ובלבד שתכלול כיסוי למקרי מוות ונכות.

ה. השלמת פיצויי פיטורים:

מעסיק המפריש פיצויי פיטורים כפי שתואר בטבלה או בשיעורים גבוהים יותר יהיה רשאי לשלם השלמת פיצויי פיטורים עד ל 8.33% לקופת גמל לקצבה.
על המעסיק להודיע כי בחר לעשות כן בכתב לקופה עם העתק לעובד.

במקרה זה כספי השלמת פיצוי הפיטורים יבואו במקום פיצויי פיטורים בהתאם לאמור בסעיף 14 לחוק פיצוי פיטורין התשכ"ג 1963.

הפרשות אלו לא ניתנות להחזרה למעביד למעט מקרה בו העובד ימשוך כספים מקופת הגמל על פי תקנונה או במקרה אירוע מזכה.

אירוע מזכה – מוות, נכות או פרישה בגיל 60 ומעלה או, אם נשללה זכות העובד לפיצויי פיטורים בפסק דין או, מכוח סעיפים 16 ו-17 לחוק פיצויי פיטורין התשכ"ג 1963.